FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 13 ta' Ġunju 2023

Appell numru 67/2023

Il-Pulizija
vs.
Charles FENECH
(KI 331291M)

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar is-**6 ta' Frar 2023** kontra **FENECH** li ġie mixli talli għax-xhur ta' **Frar u Marzu 2022**, naqas milli jagħti lil **Luana Zerafa** is-somma iffissata mil-Qorti jew stipulata fil-kuntratt bħala manteniment għal **uliedu u/jew Luana Zerafa** fi żmien ħmistax -il jum minn dak il-jum li fih skond l-ordni jew dak il-kuntratt kellha titħallas is-somma.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabet lill-imputat ħati li ma ħallasx l-ammont dovut għax-xahar ta' Marzu 2022 u kkundannatu għal **xahar** detenzjoni.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi **FENECH** appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex joġgħobha tilqa' dan l-appell fis-sens illi tirriforma s-sentenza appellata billi tħassarha u tirrevokaha fejn sabet lill-appellant ħati tar-reat miġjub kontrih u minflok tilliberah jew alternattivament tirrevoka s-sentenza appellata kwantu tal-piena imposta u minflok timponi piena iktar ekwa u ġusta li tirrifletti ċ-ċirkostanzi tal-każ, u dan wara li ppremetta illi (in suċċint) :

    i. In-nuqqas ta' ħlas kien dovut għal ċirkostanzi li jmorru lil hinn minn dak li setgħa jagħmel l-appellant minħabba li kien inħakem minn kundizzjonijiet ta' saħħa ħżiena;
    ii. Li l-Prosekuzzjoni xliet lill-appellant b'nuqqas ta' ħlas ta' manteniment għal diversi xhur u l-Prosekuzzjoni naqset milli taddebitah bir-reat kontinwat biex b'hekk kellu jirrispondi għal kull xahar separatament. Dan kien leżiv tad-drittijiet tiegħu;
    iii. Il-piena inflitta kienet disproporzjonata.

D. IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

4. L-Artikolu 338(ż) tal-Kodiċi Kriminali huwa meqjus bħala reat serju li jolqot l-ordni pubbliku u b'hekk ma jistax jittieħed b'leġġerezza. Il-prinċipju li persuna li tkun marbuta b'kuntratt jew ordni ta' Qorti sabiex tħallas il-manteniment, ma tistax minn jeddha tiddeċiedi illi twaqqaf - anki temporanjament jew għal xahar wieħed biss – milli tħallas.

5. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs Publius Said** deċiż nhar id-9 ta' Lulju 2003 din il-Qorti kienet stqarret hekk:

Illi din il-Qorti diversament preseduta fis-sentenza flismijiet "Il-Pulizija vs. Raymond Cutajar " (2.9.1999) kienet irriteniet testwalment hekk :-

......"Din il-Qorti wara li rat is-sentenzi (Pol. vs. Lawrence Cutajar - 10.3.1995 u Pul. vs. Carmelo Farrrugia 23.1.98) u wara li rat l-argumenti kollha migjuba mill-appellant firrikors tieghu hi tal-fehma li ma tistax taqbel mallappellant . Ordni ghall-hlas ta' manteniment kontenut f'Digriet moghti mis-Sekond' Awla jibqa' validu ghall-fini w effetti kollha tal-art. 338(z) ………. kemm il-darba ma jkunx irrizulta li dak id-Digriet gie espressament revokat jew altrimenti mibdul mill-istess Sekond' Awla u salv il-prova tar-rikonciljazzjoni jew ta' dikjarazzjoni ta' Qorti ohra kompetenti li dak idDigriet jew dak l-ordni kien null .
"Ghall-finijiet tal-imsemmi art. 338(z) hu bizzejjed li l-Prosekuzzjoni tipprova :-
1. li nghata ordni minn Qorti ghall-hlas ta' manteniment (billi ggib kopja legali tad-Digriet bhal ma sar f'dan il-kaz , jew kieku si tratta ta' ordni kontenut f'sentenza , kopja legali tas- sentenza relattiva.)
2. li dak il-manteniment ma thallasx fi zmien hmistax (15) il-jum minn dak il-jum li fih skond l-ordni, kellha tithallas is-somma ."

Ikun jispetta umbaghad lill-akkuzat li jipprova , jekk irid, u fuq bazi ta' probabbilita' li dak l-ordni kien gie revokat jew mibdul jew dikjarat null mill-Qorti kompetenti jew li kienet saret rikonciljazzjoni .

" Dik il-Qorti ghamlet ukoll riferenza ghal sentenza ohra taghha diversament preseduta fil-kawza "Il-Pulizija vs. Mario Mallia" (8.5.1998) fejn ukoll gie ritenut :-

"....ghal finijiet ta' kawza penali meta l-imputazzjoni tipotizza r-reat kontravenzjonali fil- Kopja Informali ta' Sentenza Pagna 8 minn 9 Qrati tal-Gustizzja paragrafu (z) tal-Artikolu 338 tal-Kap.9 , hu rrilevanti meta giet intavolata l-kawza ta' separazzjoni jew jekk intalbitx o meno proroga taddigriet originali ; galadarba l-ordni kontenut f' dak id-Digriet ma kienx gie espressament revokat jew altrimenti mibdul mill-istess Sekond' Awla jew mill-Prim' Awla (u salv il-prova ta' rikonciljazzjoni jew ta' dikjarazzjoni ta' Qorti ohra kompetenti li dak iddigriet jew dak l-ordni kien null) l-ordni ghall-hlas tal-manteniment jibqa' validu ghall-finijiet u effetti kollha tal-artikolu 338(z) tal-Kodici Kriminali -- ara f'dan is-sens "Il-Pulizija vs. Lawrence Cilia (App. Krim. 10/3/95 , u l-Pulizija v. Carmelo Farrugia, App. Krim. 23.1.1998. Ghalhekk dan l-aggravju qed jigi respint."

Illi kif irriteniet din il-Qorti fl-Appell Kriminali "Il-Pulizija vs, Alfred Camilleri" [18.9.2002] fejn ghamlet riferenza ghalsentenza ohra ta' din l-Onorabbli Qorti diversament preseduta , (Appell Krim. Pul. vs. Anthony Saliba; 15.7.1998), fejn ikun hemm kambjament fic-cirkostanzi bhal l-kaz ta' persuna li tisfa' bla xoghol, dan ma jiskuzahiex mill-obbligu taghha li twettaq id-Digriet tas-Sekond' Awla tal-Qorti Civili, obbligu sancit bir-reat ta' natura

> kontravenzjonali li tahtu hu akkuzat l-appellant . Ir-rimedju li ghandu u li kellu l-appellant kien li jadixxi tempestivament u fi zmien utili lill-Qorti Civili kompetenti biex din , wara li tiehu konjizzjoni tal-provi , tipprovdi billi se mai timmodifika l-ordni dwar il-manteniment . U biss wara li jottjeni tali modifika , li jkun jista' jhallas inqas jekk ikun il-kaz. Sakemm dan isir , jibqa' marbut bl-obbligu talhlas skond l-ewwel Digriet".
>
> Fid-dawl ta' din il-gurisprudenza u bl-istess mod din ilQorti ma tistax tikkondona l-kondotta unilaterali talappellant meta ddecieda li ma jhallas xejn aktar u ghalhekk hi tal-fehma li l-appellant kien instab hati gustament mill-Ewwel Qorti tal-kontravvenzjoni dedotta kontra tieghu .

6. L-istess ingħad fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Victor Tabone** deċiża nhar is-16 ta' Jannar 2001:

> Kif din il-Qorti kellha l-okkazzjoni li tfisser diversi drabi, in-non osservanza tal-ordnijiet tal-qrati civili in materja ta' hlas ta' manteniment u access ghall-ulied (paragrafi (z) u (ll) tal-Artikolu 338 tal-Kodici Kriminali) tammonta in realta` mhux tant ghal sfida lejn dik il-parti li jkollha dritt tircevi dak il-manteniment jew li jkollha dritt ta' access, daqs kemm ghal sfida lejn l-awtorita` tal-qorti li tkun tat l-ordni relattiv. Huwa ghalhekk li l-qrati ta' gustizzja kriminali ghandhom, bhala regola, jkunu pjuttost severi flapplikazzjoni tal-piena fir-rigward ta' dawn iz-zewg kontravvenzjonijiet. Fil-kaz in dizamina, apparti dak li nghad aktar 'l fuq dwar prospetti ta' rikonciljazzjoni, jirrisulta wkoll li l-appellant ma hallasx il-manteniment ghax kien spicca bla xoghol. Dana l-fatt wahdu, s'intendi, ma jiggustifikax in-nuqqas ta' pagament tal-manteniment – l-appellant kellu r-rimedju semplici li jerga' jmur quddiem il-Qorti Civili kompetenti u jgib dana l-fatt a konjizzjoni ta' dik il-qorti biex, se mai, ikun hemm tibdil fl-ordni dwar il-hlas tal-manteniment. L-appellant dan ma ghamlux, u deherlu li seta' semplicement jieqaf milli jhallas il-manteniment minghajr ma jkun hemm konsegwenzi ta' xejn. Evidentement dan ma setax jaghmlu, u ghal dak li ghamel – cioe` li naqas li jhallas il-manteniment – hemm konsegwenzi penali. Pero`, kollox ma' kollox, din il-Qorti tara li jkun aktar gust li f'dana l-kaz li l-piena tkun wahda pekunjarja milli wahda karcerarja.

7. F'każ fejn persuna marbuta li tħallas il-manteniment jinqalgħulha bdil fiċ-ċirkostanzi finanzjarji tagħha jew tinħakem minn problemi oħra li jxekluha milli tkun tista' taqdi d-dmirijiet tagħha tal-ħlas tal-manteniment – anke jekk temporanjament - hija għandha tirrikorri immedjatament għand il-Qrati Ċivili kompetenti b'talba għal reviżjoni jew li jilħaq ftehim ieħor mal-parti riċeventi biex jiġi mibdul dak l-obbligu. Iżda dik il-persuna ma tistax tiddeċiedi minn jeddha, u b'mod ħesrem li tiddekadi minn tali ordni, għaliex f'dak il-każ jiskattaw id-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 338(ż) tal-Kodiċi Kriminali u tkun passibbli għal dak ir-reat kriminali.

8. Il-Qorti fliet l-atti minn fejn jirriżulta li l-pretensjoni tal-parte civile hija ben fondata fil-fatt u fid-dritt. Ma jirriżultax li l-Qorti tal-Maġistrati għamlet apprezzament żbaljat tal-provi. Fil-fatt, matul il-mori ta' dan l-appell, jirriżulta li l-appellant għamel pagamenti akkont tal-bilanċi dovuti minnu kif muri wkoll mill-prospett eżebit seduta stante fit-13 ta' Ġunju 2023. Matul l-istess seduta l-partijiet qablu li l-ammont bilanċjali dovut mill-appellant sal-ġurnata ta' din is-sentenza jammonta għal sitt mija u ħamsin euro (€650).

9. Il-kwistjoni li l-appellant ma kellux intenzjoni li ma jħallasx il-manteniment hija inkonsegwenzjali fil-materja ta' kontravenzjonijiet. Kif ingħad huwa kellu rimedju ċivili biex jadixxi lill-Qorti kompetenti għal varjazzjoni tal-ordni tal-Qorti minn fejn tnissel l-obbligu tal-ħlas tal-manteniment.

10. In kwantu għall-aggravju relattiv għall-fatt li l-Prosekuzzjoni xlietu separatament għal kull xahar li fih baqa' moruż u ma preżentatx il-każ tagħha fi proċedura waħdanija kwalifikata bir-reat kontinwat – kif del resto jindika l-appellant stess fir-rikors tal-appell tiegħu – hija wkoll inkonsegwenzjali in kwantu dik hija diskrezzjoni tal-Prosekuzzjoni u l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ma kellhiex is-setgħa li tgħaqqad il-kawżi kollha fi proċedura waħda u tagħti sentenza waħda.

11. Din il-Qorti għalhekk tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-imputat appellant għall-imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu f'dawn il-proċeduri.

12. Għalhekk l-aggravji fil-meritu qegħdin jiġu miċħuda.

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

13. Issa, għal dak li jirrigwarda appelli minn piena, huwa paċifiku li sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, irid jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when

taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):

"The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."2

This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

14. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li

din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li **l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz**[1] (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

15. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vittmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis 'anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti'.

16. Magħdud dan kollu, jirriżulta li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tirrientra fil-parametri tal-Liġi ai termini tal-Artikoli 338(ż) moqrija flimkien mal-artikolu 7 tal-Kodiċi Kriminali.

17. Mill-banda l-oħra, kif ġie nutat iżjed il-fuq, jirriżulta li fil-mori tal-appell l-appellant għamel pagamenti akkont tal-ammonti ta' manteniment dovut għal diversi xhur li kienu jifformaw meritu ta' proċeduri penali differenti, inkluż dik in disamina. Fil-fatt il-partijiet qablu li b'kollox, sal-ġurnata ta' din is-sentenza, l-appellant kien

[1] Enfasi ta' din il-Qorti.

għamel ħlasijiet akkont li jħallu bilanċ ta' sitt mija u ħamsin euro (€650) dovuti minnu. Dan huwa fattur li jista' jitqies bħala fattur mitiganti f'dan il-każ, li pero ma jxejjen xejn mir-responsabilita penali li nkorra l-appellant. Apparti minn hekk il-parte civile stqarret fl-Awla li hija ma kienetx trid li l-appellant jingħata piena karċerarja, u li x-xewqa tagħha kienet li l-appellant ikun jista' jħallas l-ammont ta' manteniment dovut minnu skont il-Liġi.

Deċide

Għaldaqstant, din il-Qorti qiegħda tiddeċiedi dan l-appell billi tilqgħu in parti bil-mod segwenti:

i) Tikkonferma dik il-parti tas-sentenza appellata fejn sabitu ħati tal-imputazzjoni miġjuba kontrih;
ii) Tħassar is-sentenza appellata f'dik il-parti konċernanti l-piena ta' xahar detenzjoni; u minflok:
iii) Wara li fil-qies taċ-ċirkostanzi tal-każ huwa ideoneju li jsir dan, qegħda tagħmel ordni li permezz tiegħu tillibera lil ħati bil-kundizzjoni li ma jagħmilx reat ieħor fi żmien sena millum b'dan li mill-ammont ta' tliet mija u ħamsin euro (€350) dovuti għax-xahar ta' Ġunju 2022 stante l-pagamenti li huwa għamel akkont kif spjegat iżjed il-fuq, huwa għandu jħallas l-ammont bilanċjali fuq dak dovut minnu għal dak ix-xahar fl-ammont ta' mija tnejn u sittin euro ħamsin ċenteżmu (€162.50) fi żmien sitt xhur millum u dan, inter alia ai termini tal-artikoli 7, 22 u 24 tal-Kapitolu 446 tal-Liġijiet ta' Malta nonche l-artikolu 15A tal-Kodiċi Kriminali. Il-Qorti spjegat ukoll bi kliem ċar lill-ħati li jekk huwa jikkommetti reat ieħor matul il-perjodu ta' liberazzjoni kondizzjonata, huwa jkun jista' jingħata sentenza għar-reat oriġinali.

Aaron M. Bugeja,
Imħallef